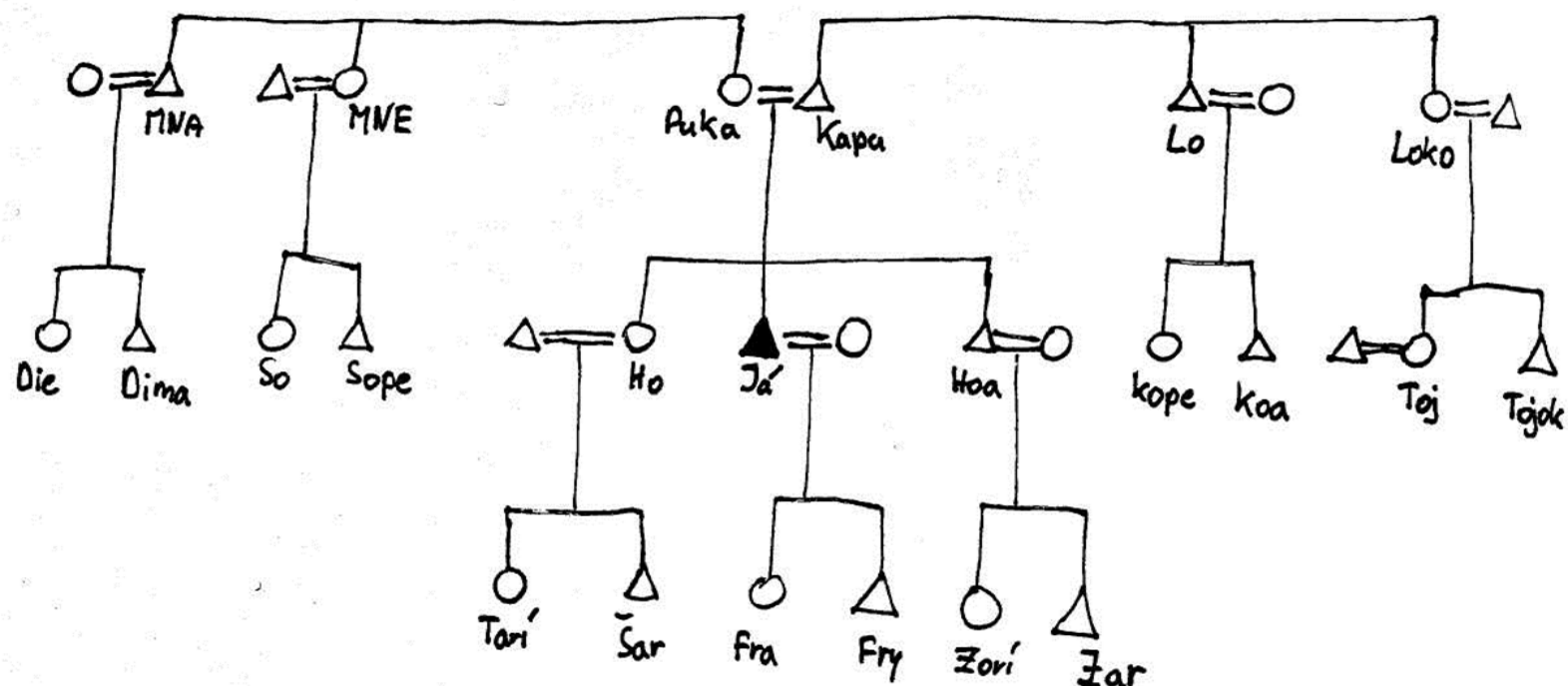

san104 Sociální antropologie rodiny, příbuzenství a sociálních

sítí

Vyučující: Eva Šlesingerová, Ph.D.

Asistence: Mgr. Lucie Drdová

Typ předmětu: povinný

Výuka: blokově pátky (místnost 24):

Pá 20. 10. 8:00–13:30 P24

Pá 27. 10. 8:00–13:30 U34

Pá 24. 11. 8:00–13:30 P24

Konzultace 2017:

EŠ: po domluvě emailem, kancelář 349

Anotace:

Kurz posluchače seznamuje se základními teoriemi a terminologií, kterou používá sociální antropologie v oblasti studia příbuzenství a rodiny. Je tomu přibližně třicet let, co se koncept příbuzenství, pro antropologii po dlouhou dobu téma základní, z teorie i výuky téměř zcela vytratil. Byl považován za přežitek, výtvar euroamerické civilizace devatenáctého století, za příliš etnocentrický a odtržený od reality. V posledních letech se však pojem příbuzenství znovu objevuje, i když samozřejmě v novém teoretickém hávu. Především gender studies, sociologie rodiny a etnografie příbuzenství opětovně otevírají témata jako domácnost, rodičovství, genderové role, sexualita, intimita. Kurz bude sledovat vývoj studia příbuzenství od klasických teorií devatenáctého století, od vynálezu „primitivní společnosti“, až po současné trendy v antropologii, sledující nové definice socio-biologické povahy člověka a

jeho tvorby sociálních sítí, blízkosti a intimity či nových reprodukčních strategií a biotechnologizace kinshipu.

Podmínky získání kreditů:

- 1) odevzdání dvou průběžných úkolů v termínu (jeden max. za 10 bodů) _ neomluvené pozdní odevzdání = 0 bodů, celkem je možno získat **20 bodů**
- 2) **průběžný test** (max. **20 bodů**)_ test vychází z povinné četby a z přednášek
- 3) odevzdání závěrečného eseje (max. **30 bodů**). Nahrajte do odevzdávacího kurzu do 8. ledna 2017, rozsah 5-7 normostran.
- 4) **závěrečná zkouška** (max. **30 bodů**) – povinná účast_ zkouška vychází z povinné četby a z přednášek

Účast na hodinách je povinná, přičemž celkem dvě neomluvené absence za celý kurz jsou povoleny, každá další znamená odečtených 10 bodů z hodnocení.

Pro absolvování kurzu je nutné minimum 60 bodů.

Hodnocení:

- A: 100 – 96
- B: 95 – 90
- C: 89 – 80
- D: 79 – 70
- E: 69 – 60
- F: 59 – 0

Základní literatura:

Franklin Sarah. 2013. *Biological Relatives. IVF, Stem Cells, and the Future of Kinship*. Duke University Press.

Franklin, Sarah, Mc.Kinnon, Susan. 2001. *Relative values. Reconfiguring Kinship Studies*, London:Duke University Press.

Parkin, Robert and Stone Linda (eds.). 2004. *Kinship and Family, an Anthropological Reader*. London: Blackwell Publishing.

Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturněantropologické perspektivě*, Praha : Sociologické nakladatelství (SLON).

struktura a časový rozvrh kurzu:

1. blok_20. října_Úvod do kurzu

Klíčová slova: organizace, běh kurzu a podmínky získání kreditů, organizace debat a úkolů.

1. blok_20. října_ Studovat příbuzenství_ Co je to rodina? Kritika evolucionismu

Klíčová slova: původ rodiny; vývoj studia příbuzenských svazků, počátky studia příbuzenství, mateřství, otcovství, co je to rodina? „Vývoj lidstva“ a sociální evolucionismus; vynález primitivní společnosti

Povinná četba:

- Badinter, E. 1998. *Materská láska*. Bratislava, 3. Část + Epilog. (Dostupné v ISu, studijní materiály)
- Helmreich, S. 2001. Kinship in Hypertext: „Transubstantiating Fatherhood and Information Flow in Artificial Life“. In *Relative Values: Reconfiguring Kinship Studies*. Sarah Franklin and Susan McKinnon, (eds.) Pp. 116-143. Durham, NC: Duke University Press. http://web.mit.edu/anthropology/pdf/articles/helmreich/helmreich_kinship_in_hypertext.pdf

Doplňující literatura:

- Carsten, J. 2004. *After Kinship*. Cambridge University Press.
- Haraway D. 2004. „Cyborgs to Companion Species: Reconfiguring Kinship in Technoscience.“ *The Haraway Reader*. New York; London: Routledge, 295-320.
- Holy, Ladislav. 1996 „First Principles“ in *Anthropological Perspectives on Kinship*. London: Pluto Press. S. 9-39.
- Kuper, Adam. 1996. „Lewis Henry Morgan and Ancient Society“. In: *The Invention of Primitive Society*. London: Routledge. S. 42–75.
- Malinowski, B. 2007. *Sex a represe v divošské společnosti*. Praha: SLON, 1. Kapitola
- Rivers W. H. R. „Kinship and Social Organisation“ In: *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 136-144.
- Schneider, D. M. 1984. *A Critique of the Study of Kinship*. Ann Arbor: University of Michigan.
- Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str. 14-45.
- Weston, K. 1991. *Families we choose. Lesbians, Gays, Kinship*. New York: Columbia University Press.

1. blok_20. října_ Systémy původu I./Systémy původu II.

Klíčová slova: Bilateralita; ambilinealita; stock; kindred; Strukturní funkcionalismus; patrilinie; matrilinie; moiety; frátrie, klany a segmentární opozice, modely měření příbuzenské vzdálenosti: germánský, římský civilní, parentela

Povinná četba:

- Chagnon, N. 1992. *Doing Fieldwork among the Yanomano*. (Dostupné v ISu, studijní materiály).

Doporučená četba:

- Evans-Pritchard, E., E. 1940. „The Nuer of The Southern Sudan“ *Blackwell Publishing. (The Lineage System)*. Oxford University Press.
- Malinowski, B. 2007. *Sex a represe v divošské společnosti*. Praha:SLON, 2-3. Kapitola.
- Fox R "Cognatic Descent and Ego-Centered Groups" in *Kinship and Marriage*. Penguin Books. S. 146-174.
- Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*, Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str. 76-150
- Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*, Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str. 155-193.

2. blok_ 20. října_ Manželství a aliance

Klíčová slova: Manželské formy a systémy; tabu incestu; exogamie; endogamie, Preferenční a zakazovaný typ manželského partnera.

Povinná četba:

- Lévi-Strauss, C. 1969. *The Problem of Incest "The Elementary Structures of Kinship*, Beacon Press Boston, s. 12-29. (Dostupné v ISu, studijní materiály).
- Bourdieu, P. The Logic of Practice 145 – 199 (česky: Teorie jednání)

Doporučená četba:

- Fox, Robert. 1967. Kinship, Family and Descend.in *Kinship and Marriage: An Anthropological Perspective*. Oxford: Oxford University Press. 27-77.
- Lévi-Strauss, C. 2004. "Structural Analysis in Linguistics and In Anthropology" in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. s. 145-157.
- Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*, Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str.239-287.
- Wagner Roy. 2001. Icon of Incest. In: *An anthropology of the subject: holographic worldview in New Guinea and Its Meaning and Significance for the World of Anthropology*. University of California Press., 81-97.

- **úkol 1_ Do 5. listopadu** odevzdejte do odevzdávný kurzu první úkol: 2-3 stránky textu, kde budete analyzovat dokument Marcela od Heleny Třeštíkové a to vzhledem ke kritickému použití probíraných konceptů: *manželství, rodina*. Analyzujte kriticky tento film také vzhledem k jeho metodologii sběru a prezentaci dat.
1.část: <https://www.youtube.com/watch?v=0bS67DZQtHo>
2.část: <https://www.youtube.com/watch?v=7HEy-rwwXmQ>

2. blok_ 27. října_ Jak přicházejí děti na svět? Prokreační teorie

Klíčová slova: Příbuzenské terminologie; příbuzenství - univerzální instituce či výtvar antropologů; „krev“ vs. význam, jak různé společnosti vysvětlují to, „jak děti přicházejí na svět“? Lidová genetika a lidové prokreační teorie. Teorie sdílení společné substance („společné krve“). Emické koncepty „tělesné substance“ a jejího předávání z rodičů na děti.

Povinná četba:

- Franklin, S. 2006. „The Cyborg Embryo. Our Path to Transbiology“. In *Theory, Culture & Society*. SAGE, (Dostupné v ISu, studijní materiály).

Doporučená četba:

- Akesson, Lyn. 2001. “Bound by blood? New meaning of kinship and individuality in discourses of genetic counselling.” In Stone L. (ed.) *New directions in anthropological kinship*. Rowman and Littlefield: 125-138.
- Carsten, J. 1997. "The Substance of Kinship and Heat of the Hearth" in *The Hearth and the Hearth*. Oxford: Clarendon Press: 107-130.
- Edwards J. (ed.). 1999. *Technologies of procreation: kinship in the age of assisted conception*. London: Routledge.
- Franklin, S. & Mc Kinnon, S. eds. 2001. *Relative values: reconfiguring kinship studies*. Durham, NC : Duke University Press.
- Maddy, Richard E. 2001. „Fictive kinship in American biomedicine.“ In Stone L. (ed.) *New directions in anthropological kinship*. Rowman and Littlefield: 285-302.
- Schneider D M „What Is Kinship All About?“ in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 257-274.
- Jordan, B. 1993. *Birth in Four Cultures: a Crosscultural Investigation of Childbirth in Yucatan, Holland, Sweden, and the United States*. Waveland Press (google books)
- Hašková, H. , Zamykalová, L. Mít děti – co je to za normu? Čí je to norma? <http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v4001>

2.blok_27. října_ Dům a Domov

Klíčová slova: Rezidenční pravidla; vazba příbuzenství na dům; vytváření domova, přesuny majetku a práv spojené s uzavřením manželství (věno, bridewealth/brideprice, cattle-linked relatives). Dědictví a následnictví. Blížkost, intimita v domácnosti. Lidé bez domova.

Povinná četba:

- Hejnal, Ondřej. „Etnografie (extrémní) chudoby: teoretické a empirické implikace výzkumu bezdomovců“ <http://antropologie.zcu.cz/etnografie-extremni-chudoby-teoreticke-a-empiricke-implikace-vyzkumu-bezdomovcu>

Doporučená četba:

- Búriková-Sekeráková, Z. Miller, D. 2010. *Au Pair*. Polity Press.
- Jacobson, D., Liem, J., Weiss, R. Parenting from Separate Households: A cultural Perspective., In: *New Direction in Anthropology of Kinship*. 229-246.
- Holpuch, Petr. 2011. *Bezdomovectví jako přístup k životu*. Biograf/č.54.
- Skupnik, Jaroslav. 2010. *Antropologie příbuzenství: příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), str. 287-325.

2. blok_27. října_ Příbuzenství, belonging, genetika a stát

Klíčová slova: Příbuzenství - protipól nebo stavební kámen moderní společnosti?; vztah rodiny a státu; rodinné právo, příbuzenství a trans/nacionalismus, etnicita

Povinná četba:

- Schramm, Katharina, Skinner, David, Rottenburg, Richard (eds). 2012. "Identity Politics and the New Genetics. Re/Creating Categories of Difference and Belonging". In: *Studies of the Biosocial Society*. Berghahn Books: New York/Oxford. Vol. 6., (Dostupné v ISu, studijní materiály).

Doporučená četba:

- Macpherson, Cluny and La'ava Macpherson. 2009. *Kinship and Transnationalism*, dostupné v ISu (str. 73 – 90 ale můžete i celou knihu Lee, H. and Tupai Francis S. eds. *Migration and Transnationalism/Pacific Perspectives*).
- Helmreich, S. 2003. "Kinship, Nation, and Paul Gilroy's Concept of Diaspora". *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* 2(2):243-249. Reprinted in *Globalization: Critical Concepts in Sociology*, Vol. 3. Roland Robertson and Kathleen E. White, eds. Pp. 461-467. London: Routledge.
- Howell Signe. 2007. *The Kinning of Foreigners: Transnational Adoption in a Global Perspective*. Berghahn Books.
<http://epress.anu.edu.au/migration/pdf/ch04.pdf>
<http://www.academicroom.com/article/transnationalism-nationalism-citizenship-and-property-eastern-europe-1989>
- Souralová, Adéla. 2013. (dizertační práce). *Vietnamese Immigrant Families and Czech Nannies: Mutual Dependency, Emotionality, and Kinship Ties in Caregiving*. Dostupné na: https://is.muni.cz/auth/th/144154/fss_d/
- Šlesingerová, E. 2005. Imaginace genů a hranice etnických identifikací. *Sociální studia*, Brno: Fakulta sociálních studií, 2005, 2, od s. 35-55, 20 s.
https://www.academia.edu/14553690/Imaginace_gen%C5%AF_a_hranice_etnick%C3%B4ch_identifikac%C3%AD
- Šlesingerová, E. 2015. Iconology of DNA and the Imaginative History of Mankind In: Larisa Zambo-Kocic and György E. Szönyi (eds). 2015. „Iconicity, History, and the Cultural Imaginaries of Body and Soul“, Szeged: JATEPress.
https://www.academia.edu/14553825/Iconology_of_DNA_and_the_Imaginative_History_of_Mankind
- Verdery K.: „From Parent State to Family Patriarchs: Gender and Nation in Contemporary Eastern Europe“. In *What Was Socialism and What Comes Next*. Princeton: Princeton University Press. S. 61-82.
- Verdery Katherine. 1998. *Transnationalism, nationalism, citizenship, and property: Eastern Europe since 1989*. In: *American Ethnologist*, 25/2, 291-306.

3. blok_24.listopadu_ Nové reprodukční strategie/ průběžný test

Klíčová slova: nové reprodukční technologie, asistovaná reprodukce, její právní a sociální aspekty. Nové pojetí otcovství i mateřství. Surogátní mateřství, IVF, nové technologie, klonování atd. Vztah mezi vědou a kulturou.

Povinná četba:

Franklin Sarah. 2013. *Biological Relatives. IVF, Stem Cells, and the Future of Kinship*. Duke University Press. Úvod, Kapitola 1, 2. (Dostupné v ISu, studijní materiály).

Doporučená literatura:

- Brodwin, Paul. 2002. *Genetics, Identity, and the Anthropology of Essentialism*. In: *Anthropology Quarterly*, Vol. 75, N 2
- Carsten, J. 2004. *After Kinship*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Franklin Sarah. 2013. *Biological Relatives. IVF, Stem Cells, and the Future of Kinship*. Duke University Press. Úvod, Kapitola 4, 7 a 8.
- Inhorn, M. 2002. *Infertility around the Globe: New Thinking on Childlessness, Gender and Reproductive Technologies*. Los Angeles: University of California Press
- Mulkay, Michael. 1994. *Science and Family in the Great Embryo Debate*. In: *Sociology*. vol. 28 no. 3, 699-715.
- Ragomé, H. Surrogate Motherhood and American Kinship. 2004. In: Robert Parkin, Linda Stone (eds.). *Kinship and Family, an Anthropological Reader*. London: Blackwell Publishing, str. 342-362.
- Pande, A. 2014. *Wombs in Labor: Transnational Commercial Surrogacy in India*. Columbia University Press.
- Slepíčková, Lenka. *Neplodnost jeho a neplodnost její: genderové aspekty asistované reprodukce*. In: *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2009, Vol. 45, No. 1: 177–203.
- Zamykalová, Lenka. 2003. *Kdo smí participovat na asistované reprodukci*. Biograf (31): 86 odst. <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v3103>

3. blok_24.listopadu _Láska a výběr partnera, sex a intimita

Klíčová slova: konec rodiny a individualismus; výběr partnera; singles; sexualita a růst významu intimity, romantická láska, virtuální a kyber-láska, atd.

Povinná četba:

- Beck and Beck-Gernsheim. 1995. *The Normal Chaos of Love. Introduction*. Blackwell, (Dostupné v ISu, studijní materiály)
- Ilouz, E. 2007. *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism. (The Rise of Homo Sentimentalis)*. Polity Press. (Dostupné v ISu, studijní materiály)

Doporučená literatura:

- Giddens, Anthony, *The transformation of intimacy : sexuality, love and eroticism in modern societies*. Cambridge: Polity Press, 1997.
- Jamieson Lynn. „*From the Family to sex and intimacy*“ in *Intimacy*. Cambridge: Polity Press. s. 15–42.
- Hasmanová Marhánková, J. a Kreidl M. (eds.). 2013. *Proměny partnerství. Životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha:SLON.
- Ilouz, Eva. 2012. *Why Love Hurts. A sociological Explanation*. Cambridge:Polity Press
- Ilouz, Eva. 1997. *Consuming the Romantic Utopia: Love and the Cultural Contradictions of Capitalism*. London: University of Carolina Press
- Kipnis Laura. 2003. *Against Love. A Polemic*. New York: Pantheon Books.

- Luhmann Niklas. 1986. *Love as passion: the codification of intimacy*. Cambridge: Polity Press, 1986. (česky: Luhmann, N. 2002. *Láska jako vášeň. Paradigm Lost*. Praha: Prostor. Kapitola 13: Romantická láska).
- Lyons, P., Andrew, Lyons, Harriet. (eds.). 2011. *Sexualities in Anthropology. A Reader*. Wiley-Blackwell.
- Mead Margaret, 2010. (1935). *Pohlaví a temperament u tří primitivních společností*. Praha:SLON.
- Nedbálková, Kateřina. 2012. *Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: SLON.

- **úkol 2.** Do 10. prosince odevzdejte do odevzdáárny kurzu druhý úkol: 2-3 stránky textu, kde budete analyzovat film HER a to vzhledem ke kritickému použití probíraných konceptů: *láska, intimita, sexualita*.
Film HER: <http://xmovies8.tv/movie/her-2013/>

3. blok_24.listopadu _Gender a reprodukční funkce rodiny

Klíčová slova: Koncept genderu a jeho vliv na studium příbuzenství; význam reprodukční funkce rodiny, mnohočetné genderové identity, berdache, hidžra, lesbické a gay svazky

Povinná četba:

- Williams, Walter, L. *The Berdache Tradition*.
<http://crl.ucsd.edu/~elman/Courses/HDP1/2000/LectureNotes/williams.pdf>
- Roscoe, W. 2000. *Changing ones: third and fourth genders in Native North America*. New York: St. Martin's Press.

Doporučená literatura:

- Butler J. 1990. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge.
- Hayden Corrine P. 2004. „Gender, Genetics and Generation: Reformulating Biology in Lesbian Kinship“ in *Kinship and Family*. Blackwell Publishing. S. 378-394.
- Martin, E. 1991. „The Egg and the Sperm: How Science Has Constructed a Romance Based on Stereotypical Male-Female Roles“ in *Signs*, Vol. 16, No. 3, pp. 485–501. The University of Chicago Press.
- Moore, Henrietta L. 2001. *Co se stalo se ženami a muži?* Cargo, 3,4/2001: 174–196.
- Peoples, J. a Bailey, G. 1994, *Humanity*. New York: West Publishing Company. Str.244
- Williams, W. L. 1992. *The spirit and the flesh: sexual diversity in American Indian culture*. Boston: Beacon.